

PROTECȚIA COPILOR ȘI ASISTENȚA SOCIALĂ ÎN FRANȚA

Adriana Delia VLAICU

Inspector, Primăria municipiului Slatina, Direcția Economică

Abstract

The legislation regulates norms on child protection and social assistance in France, taking into account the need to ensure both the rights and the obligations of children.

Consequently, the legislation details specific activities and the duties incumbent upon the relevant bodies in order to guarantee the child rights over any problem that concerns him.

Keywords: *child, law, criminal offence, re-education, supervision measures, special needs, abuse, disputes.*

Motto:

„...În slujba celor mai bune interese ale copiilor slujim cele mai importante interese ale umanității.”¹ (Carol Bellamy)

Drepturile omului și, în strânsă legătură cu acestea, drepturile copilului sunt universale. Acesta este angajamentul care face să rămână în picioare sau să nu fie respectate. Sunt indivizibile, nu pot fi preschimbate și nici limitate doar la stadiul de folclor politic al lumii occidentale.

Drepturile omului sunt drepturi naturale - sunt inalienabile. Nicio autoritate statală nu are puterea de a acorda sau interzice drepturile omului, ci trebuie, mai curând, să le recunoască și să le protejeze. Implicația drepturilor omului este că statul servește individual, și nu invers. Se aplică fiecărui om, indiferent de vârstă, sex, origine etnică, naționalitate, religie, situație socială, formare profesională.

Drepturile omului înseamnă și răspunsuri. De exemplu, drepturile de libertate ale unei persoane trebuie să fie puse în balanță cu cele ale celorlalți semeni ai săi: sfera de libertăți nu poate fi extinsă pe cheltuiala celorlalți; libertatea de exprimare nu include dreptul de a-i insulta pe ceilalți. În anumite țări, libertatea de a avea proprietăți, cu referire la proprietatea asupra fabricilor și mijloacelor de producție

¹ www.ambafrance.org // www.diane.ro/2016/05/citate-despre-drepturile-copiilor.html.

este limitată prin lege la controlul deciziilor conducerii referitoare la siguranța slujbelor angajatorilor².

Măsurile destinate să îmbogățească sistemul legislativ existent:

Referitor la persoanele acreditate să înființeze centre private de îngrijire (pe timpul zilei) caută să îmbunătățească statutul acestor cadre și standardul de îngrijire a copiilor (dați în custodie pe timpul zilei), prin îmbunătățirea condițiilor de recrutare și de plata printr-o specializare optimă și continuă³.

Reglementează statutul centrelor de planning familial și al serviciilor responsabile cu examinările medicale obligatorii⁴.

Facilitează întreruperea temporară a serviciului pentru părinții care au copii mici. În plus a apărut dreptul la muncă cu jumătate de normă⁵.

În scopul prevenirii abuzului asupra minorilor, s-a înființat în anul 1992 un număr de telefon gratuit – „numărul verde”.

Legislația franceză în materia adopției conține și unele prevederi specifice privind adopția copiilor cu cetățenie străină. În dorința de a preveni dezvoltarea traficului de copii, autoritățile oferă aceleași garanții pentru acești copii, ca și pentru cei născuți în Franța, în conformitate cu art. 21 din Constituția Franței.

La nivel local se creează un birou ministerial pentru: a asigura o mai bună coordonare a diferitelor activități; adoptarea unei legi pentru zonele urbane (13 iulie 1991); creșterea numărului programelor privind sprijinul copiilor la nivel local.

Noile măsuri care se concentrează pe recunoașterea dreptului copilului la exprimare și pe consolidarea statutului sau legal se referă în principal la: dreptul copilului la exprimare; la luarea în calcul a consimțământului copilului referitor la actele care au legătură cu el; la dreptul de a i se stabili filiația și la dreptul de a fi crescut de ambii părinți.

În școli scopul Decretului din 18 februarie 1991 (referitor la drepturile și obligațiile elevilor din învățământul public secundar) este acela de a încuraja elevii din liceu să-și exprime opiniile.

Posibilitatea elevilor de liceu de a-și exprima preocupările s-a dezvoltat în ultimii doi ani prin intermediul dreptului la reprezentare, existent la diferite niveluri ale sistemului: în cadrul instituțiilor de învățământ există un consiliu al elevilor cu rol activ în bunul mers al instituției; la nivel de district, consiliile elevilor iau parte la deliberările și deciziile adoptate în vederea îmbunătățirii vieții din

² Volumul V din volumele ECD/EDO I-VI Emise de Consiliul Europei, Educației pentru cetățenia democratică și drepturile omului în practica școlară. Scenarii didactice, concept, metode și modele.

³ Legea din 12 iulie 1992.

⁴ Două decrete din 6 august 1992.

⁵ Legea din 03.01.1991.

liceu; la nivel național, sunt aleși trei elevi de liceu în Consiliul pentru Educație, în vederea participării la discuțiile ce poartă asupra sistemului de învățământ⁶.

Copiii de peste 12 ani, aflați în *stabilimentele sociale și medico-sociale*, ar trebui să se implice, împreună cu părinții, în rezolvarea problemelor legate de aceste instituții, să participe în consiliul de administrație, la luarea deciziilor.

În cadrul comunității, libertatea de exprimare recunoscută copiilor s-a materializat în consiliile pentru copii și tineri existente atât în comune, cât și în departamente și regiuni.

Dreptul de a fi ascultat și apărut în cadrul proceselor

Referitor la statutul civil, la familie și la drepturile copilului și care înființează postul de judecător pe probleme de familie, se include în dreptul pozitiv principiul formulat în art.12 din Convenție, privind recunoașterea dreptului minorilor de a se exprima în fața Curții. Apare, așadar, un nou drept, acela de a se exprima în timpul procedurilor de judecată⁷.

Pe lângă instanțele pentru minori și magistrații specializați pe problemele legate de minori, legea cuprinde și unele prevederi legate de obligația asociațiilor de avocați de a pregăti specialiști - avocați pentru minori. Aceștia au înființat și o rețea națională, care le permite să se întâlnească periodic pentru schimb de experiență⁸.

Informarea tinerilor în legătură cu drepturile lor

Este unul dintre principiile fundamentale elaborate de Carta pentru Informarea Tinerilor (martie 1991).

Acest drept este garantat în scopul facilitării accesului tinerilor la autonomie și responsabilitate și pentru a-i ajuta să devină cetățeni activi. În acest sens, au fost înființate de către autorități o serie de centre de informare a tinerilor, unele dintre ele chiar în cadrul liceelor.

Consimțământul minorilor în actele care îi afectează

Sporește numărul actelor care afectează minorul, acesta din urmă trebuind să își dea consimțământul începând cu vârsta de 13 ani (schimbarea numelui, adopția etc.)⁹.

Statutul juridic al minorului cuprinde:

- *dreptul copilului de a-și cunoaște filiația*, fie în forma unui act oficial, prin care se declară statutul său de copil legitim sau natural, fie prin înlăturarea oricărui obstacol în desfășurarea unei anchete menite să stabilească filiația;

- *dreptul copilului de a fi crescut de ambii părinți* (Legea din 8 ianuarie 1993).

⁶ Legea din 21 decembrie 1991.

⁷ Legea din 8 ianuarie 1993.

⁸ Legea din 10 iulie 1991.

⁹ Legea din 18 ianuarie 1993.

Mecanismele existente la nivel național sau local pentru coordonarea politicilor privitoare la copii și pentru monitorizarea și implementarea Convenției în iunie 1989, Prim-ministrul l-a însărcinat pe Secretarul de Stat responsabil pe problemele de asistență a familiei să coordoneze măsurile ministeriale pentru implementarea Convenției Drepturilor Copilului la nivel național, iar pe Ministrul Afacerilor Externe l-a însărcinat cu aspectele internaționale.

Activitățile Guvernului în acest domeniu sunt monitorizate îndeaproape de cele două Camere ale Parlamentului. În plus, *Comisia Națională de Consultanță pentru Drepturile Omului* și-a exprimat de nenumărate ori opinia în legătură cu exploatarea sexuală a minorilor, mariajele forțate, proiectul de lege pe bioetică și educația privind drepturile copilului.

Institutul pentru Familie și Copii, care are caracter național, public are un rol activ în promovarea și apărarea drepturilor copilului. Acest institut a condus până la sfârșitul anului 1991 un grup de asociații, care din 7 februarie 1992 au dobândit un statut independent, transformându-se în *Consiliul Francez al Asociațiilor pentru Drepturile Copilului*.

Coordonarea activităților referitoare la copii:

Acest tip de activități (accesul la educație, la asistență medicală, la informație, protecția fizică/psihică, participarea la viața socială) sunt întreprinse în Franța de o serie de instituții publice și private.

Școlile se situează pe o poziție unică, întrucât în cadrul lor se urmărește dezvoltarea tuturor copiilor pe o durată de mai mulți ani (cel puțin 10 ani).

Organismele de securitate socială, precum serviciile pentru alocațiile familiale, aplică o serie de măsuri pentru copii, pe lângă plata beneficiilor sociale către familii.

Serviciile responsabile pentru protecția și promovarea sănătății mamei și copilului și spitalele alcătuiesc *sistemul de asistență medicală*.

Serviciile departamentale pentru protecția copilului au un rol general în prevenirea abuzului asupra minorilor și promovarea asistenței pentru familii și copiii aflați în dificultate.

Autoritățile judecătorești contribuie prin procedurile civile și penale la protecția persoanei și intereselor minorilor (copiii aflați în pericol, delincvența juvenilă, disputele privind divorțul, autoritatea părintească).

Serviciile de poliție au rol în prevenirea delincvenței juvenile și în sancționarea contravențiilor săvârșite de sau împotriva copiilor.

Comisia Națională Consultativă pentru Drepturile Omului.

Există și *asociații sociale, de educație și sănătate*, precum și *asociații pentru tineret și educație civică*. Pe lângă acestea, o serie de asociații voluntare lucrează cu familiile și copiii într-o varietate de domenii: îmbunătățirea calității vieții în mediile urbane, ajutorarea familiilor sărace, protecția copiilor maltratați, sprijinirea copiilor bolnavi și a familiilor lor sau a copiilor care au un părinte în închisoare etc.

O serie de *autorități locale* implementează politicile referitoare la copii. Ele sîrnt capabile să faciliteze o serie de servicii pentru copii și să finanțeze activitățile legate de școală, precum și să facă eforturi pentru prevenirea delincvenței etc. Ele contribuie, de asemenea, la construcția unui mediu propice pentru dezvoltarea copiilor (terenuri de joacă, spații verzi etc.)

În privința copiilor cu handicap, dreptul la educație, a creat un comitet de subordonare interministerială (pe probleme de adaptare și readaptare a acestor copii), care funcționează la nivel național, precum și comisii specializate pe educație, la nivel departamental¹⁰.

În privința abuzului asupra minorilor se impune înființarea în fiecare departament de către Președintele Consiliului Regional a unui sistem de agenții care să primească și să soluționeze reclamațiile referitoare la astfel de abuzuri asupra copiilor¹¹.

La nivel național, există din 1990 o *comisie permanentă interministerială*, care coordonează acțiunile întreprinse de ministerele implicate în prevenirea abuzului asupra minorilor și protecția minorilor maltratați.

Soluționarea litigiilor legate de familie, a adus ca inovație judecătorul pentru problemele legate de dreptul familiei. Aceste litigii care țin de dreptul familiei erau soluționate înainte de către opt instanțe diferite. Pentru a reduce complexitatea acestui sistem, judecătorul pe probleme de familie va soluționa doar acele cauze legate de autoritatea părintească, divorț, separare și consecințele acestora.

Raportul Franței la Conferința Miniștrilor Europeni responsabili cu problemele de familie de la Congresul mondial de la Stockholm privind exploatarea sexuală a minorilor (1996), abuzul asupra minorilor a fost declarat în Franța „*grande cause naționale*”.

Abuzul asupra minorilor începe să preocupe o întreagă structură instituțională complexă. În departamente, serviciile de asistență socială a copilului au dreptul de a deschide procese în numele copiilor și familiilor și aceasta în virtutea unei legi speciale de protecție a mamei și copilului.

Consiliul General Departamental este responsabil cu prevenirea, informarea și păstrarea unei evidențe a reclamațiilor și este obligat, ori de câte ori se confruntă cu un caz de abuz asupra minorilor, să informeze autoritatea judecătorească¹².

Prevenirea și sancționarea abuzurilor sexuale și protecția minorilor statuează că minorii, care sunt victime ale unor astfel de abuzuri, trebuie să fie evaluați medical și psihologic pentru a se stabili natura și întinderea suferințelor pricinuite. Judecătorul care instrumentează cazul poate hotărî ca un astfel de examen clinic să nu aibă loc, dacă el ar constitui o traumă în plus pentru victimă¹³.

¹⁰ Legea din 30 iunie 1975.

¹¹ Legea din 10 iulie 1989.

¹² Legea din 8 ianuarie 1993.

¹³ Legea din 17 iunie 1998.

În situația existenței unui conflict de interese între minor și unul dintre reprezentanții săi legali, judecătorul care instrumentează cazul trebuie să numească ad-hoc un administrator, care să exercite în numele minorului drepturile recunoscute la o parte din daunele pretinse. Numirea unui astfel de administrator este, de regulă, rezervată acelor cazuri în care părinții copiilor sunt cei audiați.

În plus, costurile de asistență medicală acordată copilului sub 15 ani, care a fost victima unui abuz sexual, sunt acoperite în totalitate de sistemul public al asigurărilor de sănătate.

Ministerul Muncii și Solidarității înființează *centrele regionale* responsabile cu rezolvarea problemelor legate de victimele abuzurilor sexuale și, prin circulara din 5 mai 1998, atrage atenția *departamentelor locale de acțiune sanitară și socială* asupra necesității combaterii violenței din instituțiile și stabilimentele aflate sub controlul lor¹⁴.

În privința violenței din școli, s-au luat o serie de măsuri care să combată toate formele de șantaj, intimidare, furt și trafic de droguri.

Măsurile pentru reabilitarea delincvenților minori condamnați sunt educaționale (55%) și penale (45%). Legislația franceză nu vorbește de o limită de vârstă până la care un minor să nu poată fi socotit responsabil penal, dar copiilor sub 13 ani li se vor aplica doar măsuri educaționale. Pedepsele penale se pot aplica copiilor între 13-16 ani, dar numai excepțional și nu pot fi maxime.

Deținuții minori vor fi ținuuți separat de adulți, în locuri special create pentru ei în închisori și vor fi asistați de personal medical și socio-didactic.

Pălmuitul, urecheatul sau amenințarea copiilor au fost interzise oficial în Franța. O lege adoptată de Parlament abrogă un articol din Codul Civil, ce datează din urma cu mai bine de 200 de ani. Acesta îi ierta pe părinții care își educă mai dur copiii neastâmpărați. Senatul de la Paris a adoptat o lege prin care corecțiile fizice aplicate copiilor în scop educativ au fost interzise. De exemplu: ciupituri, mușcăături, țipete sau insulte, palme. De asemenea noua lege franceză interzice să sperii un copil, să îl ameninți sau să lași un bebeluș să plângă singur. Astfel, se pune capăt unui obicei moștenit din secolul XIX, Codul Civil din 1804, care admitea „dreptul de a-l corecta fizic” pe copil și pe care părinții francezi îl invocau în instanța de judecată la nevoie.

Potrivit datelor 85% dintre părinții francezi recunosc că le au mai dat câte o palmă copiilor, iar mai bine de jumătate dintre francezi și-ar fi bătut copii înainte ca aceștia să fi împlinit doi ani. Noua lege prevede ca în Codul civil să fie stipulat faptul că „autoritatea parentală se exersează fără violențe fizice sau psihologice”. Textul va fi citit la primărie cuplurilor care se căsătoresc și va fi tipărit și pe carnetul de sănătate al copilului. Norma nu prevede și sancțiuni pentru părinții

¹⁴ Monitorul Oficial - Circulară din 27 mai 1997 - Circulara din 5 mai 1998.

care nu o respectă, dar maltratarea copiilor este pedepsită în Franța cu până la 20 de ani închisoare¹⁵.

În anul 1945, după cel de-al doilea Război Mondial, multe popoare ale lumii au format o uniune – Organizația Națiunilor Unite – ONU, dorind ca împreună să susțină pacea și libertatea în lume. La 10 decembrie 1948 a fost adoptată, în cadrul Națiunilor Unite, Declarația Universală a Drepturilor Omului, aceste drepturi sunt înțelese ca fiind aplicabile copiilor. S-a sugerat curând că, totuși, copiii sunt ceva special și prin urmare au nevoie de o protecție specială.

În anul 1950 a fost creat un prim proiect al drepturilor copilului, proiect ce a fost discutat timp de mai mulți ani de către reprezentanții statelor membre în cadrul Organizației Națiunilor Unite.

La 20 noiembrie 1959 Națiunile Unite au adoptat Declarația Drepturilor Copilului, aceasta nefiind obligatorie pentru toate statele, însă are avantajul de a se adresa tuturor statelor ca fiind o recomandare pentru politicile lor viitoare.

În anul 1979 s-a reflectat asupra drepturilor copilului fiind discutat peste tot și sărbătorit în întreaga lume ca **Anul Copilului**. Din ce în ce mai mulți oameni au dorit ca aceste drepturi să fie elaborate mai în detaliu și să devină obligatorii din punct de vedere juridic.

La 20 noiembrie 1989, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a adoptat în unanimitate Convenția privind drepturile copilului, numită și Acordul privind drepturile copilului. Cu toate acestea, în multe locuri din lume copiii sunt subiectul unor grave nedreptăți.

Concluzii

Având în vedere prevederile din Volumul V și implicarea autorităților cu atribuții în acest domeniu - protecția copiilor și asistența socială în Franța – considerăm că sunt asigurate condițiile următoare:

- Pentru dreptul de a garanta copilului lipsit de discernământ să își exprime liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește.

- De a i se da posibilitatea copilului de a fi ascultat în orice procedură juridică sau administrativă fie direct, fie printr-un reprezentant.

- Copilul are dreptul la libertatea de exprimare, libertatea de a cauta, de a primi și de a difuza informații și idei de orice natura, indiferent de frontiere, sub forma orală, tipărită, scrisă ori prin orice mijloace la alegerea copilului.

- Exercițarea dreptului poate face obiectul restricțiilor, dar numai acelor restricții expres prevăzute de lege și absolut necesare pentru respectarea drepturilor

¹⁵ <https://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/palmuitul-copiilor-a-devenit-ilegal-in-franța-care-sunt-noile-reguli-pentru-parinti-07.04.2019> - ora 11:58.

sau a reputației, pentru protejarea securității naționale, a sănătății publice și a bunelor moravuri.

Drepturile copiilor țin seama de vulnerabilitatea acestora. Astfel, ele implică necesitatea ca aceștia să fie protejați. Acest lucru presupune garantarea acordării unui sprijin deosebit, acordarea unei protecții adaptate vârstei și a gradului lor de maturitate.

Bibliografie

- www.ambafrance.org;
- www.diane.ro/2016/05/citate-despre-drepturile-copiilor.html;
- Constituția Franței;
- Volumul V din volumele ECD/EDO I-VI Emise de Consiliul Europei, Educației pentru cetățenia democratică și drepturile omului în practica școlară. Scenarii didactice, concept, metode și modele;
- Legea din 12 iulie 1992;
- Două decrete din 6 august 1992;
- Legea din 3 ianuarie 1991;
- Legea din 21 decembrie 1991;
- Legea din 8 ianuarie 1993;
- Legea din 10 iulie 1991;
- Legea din 18 ianuarie 1993;
- Legea din 30 iunie 1975;
- Legea din 10 iulie 1989;
- Legea din 8 ianuarie 1993;
- Legea din 17 iunie 1998;
- Monitorul Oficial - Circulară din 27 mai 1997 – Circulara din 5 mai 1998;
- <https://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/palmuitul-copiilor-a-devenit-ilegal-in-Franța-care-sunt-noile-reguli-pentru-parinti-07.04.2019> - ora 11:58.